

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/43318,Lodzki-Spoleczny-Komitec-Nauki.html>
02.05.2024, 11:53

Łódzki Społeczny Komitet Nauki

Łódzki Społeczny Komitet Nauki, niezależna struktura podziemna działająca formalnie w latach 1983–1988 na terenie Łodzi. Wchodziła w skład ogólnopolskiej SKN, która posiadała swoje regionalne ośrodki w: Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Szczecinie, Wrocławiu, Katowicach oraz Warszawie.

Hasło wydrukowane w **Tom V**

Do gł. zadań ŁSKN należało: wspieranie niezależnych badań naukowych, kontrolowanie stanu nauki, obrona nauki i środowiska naukowego przed zmonopolizowaną polityką władz. Komitet angażował się w inicjatywy badawcze oraz dydaktyczne, których podjęcie w placówkach państwowych było w ówczesnych realiach znacząco utrudnione bądź wręcz niemożliwe z przyczyn pozamerytorycznych. W swoim statucie zakładał ułatwienie studentom zdobywania wszechstronnej i niezafałszowanej wiedzy, w tym celu opracowano i rozpowszechniono listy lektur uzupełniających oficjalne programy nauczania, przede wszystkim w zakresie nauk społecznych i humanistycznych. Przygotowywano także do druku lektury niedostępne w oficjalnym obiegu. Przyznawał stypendia naukowe dla pracowników nauki, aby podejmowali oni prace naukowe, które nie mogły być opracowywane w oficjalnych instytucjach państwowych. Przygotowywał materiały pomocnicze do samokształcenia, zapewniał opiekunów naukowych i recenzentów wykonywanych prac dla studentów i młodej kadry naukowej. ŁSKN na zlecenie SKN przygotowywał raporty o stanie nauki, o skali represji w środowisku naukowym i sytuacji na poszczególnych uczelniach, o sytuacji gospodarczej i społecznej, dotyczące np. poziomu życia ludności czy stanu zdrowia.

Członkami ŁSKN byli działacze „S” UŁ, m.in.: prof. Jan Lutyński (Instytut Socjologii), dr Jerzy Drygalski (Instytut Ekonomii UŁ), dr Stefan Niesiołowski (Wydz. Biologii i Nauk o Ziemi UŁ), dr

Rafał Kasprzyk (Wydz. Prawa i Administracji), dr Jerzy Kropiwnicki (po internowaniu usunięty z pracy na UŁ, kierował tajnym Ośrodkiem Badań Społeczno-Zawodowych „S” w Łodzi) oraz dr Jacek Kwaśniewski (Wydz. Ekonomiczno-Socjologiczny).

Organizatorem szeregu działalności ŁSKN był prof. Jan Lutyński, który od 1983 prowadził interdyscyplinarne seminaria naukowe, w których oprócz osób ze świata nauki uczestniczyli również działacze łódzkiej „S”. Zdecydowana większość zebrań odbywała się w mieszkaniu prof. Lutyńskiego. Uczestnicy spotkań starali się wypracować ogólne kierunki działań opozycyjnych, a także poszukiwali metod umożliwiających zrealizowanie programu SKN na UŁ. Tematy poruszane przez prelegentów w trakcie seminariów dotyczyły kondycji nauki polskiej, minimalizowania ujemnych skutków działań podjętych przez władze państwowe w sferze nauki.

W XII 1984 w nr. 16 „Biuletynu UŁ - Solidarność” wydawanego na UŁ ukazało się oświadczenie SKN z X 1984 ws. zatrudniania osób pozbawionych pracy z powodów politycznych. Z kolei w X 1986 ŁSKN skierował do wszystkich samodzielnych pracowników naukowych UŁ apel nawołujący do przeciwstawiania się politycznej weryfikacji kadr naukowych na UŁ. Członkowie ŁSKN uczestniczyli także w sympozjum naukowym poświęconym zagadnieniu „Litwini, Białorusini, Ukraińcy, Polacy - przesłanki pojednania”, zorganizowanym 23-25 X 1987 w kościele oo. Jezuitów w Łodzi.

Stypendia finansowe przyznawane przez SKN dzieliły się na dwa rodzaje: całościowe (dla pracowników naukowych pozbawionych pracy w ramach represji) oraz częściowe (dla osób pracujących zarobkowo, lecz znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej). Przyznawano także stypendia dla wyróżniających się studentów ostatnich lat studiów. Wspierano w ten sposób niezależne badania naukowe, a także rozwijano działalność wydawniczą. Stypendia dla pracowników naukowych były przyznawane w wysokości zależnej od posiadanego stopnia naukowego i zgodnie z oficjalnymi stawkami na okres 2 lat z możliwością

przedłużenia na podst. składanych sprawozdań oraz opinii promotorów i recenzentów. Stypendium miało pomagać przy podejmowaniu prac naukowych, które bądź z racji sytuacji stypendysty (niemożność zatrudnienia w zawodzie), bądź szczególnego tematu pracy nie mogły być zrealizowane w oficjalnych instytucjach. Środki finansowe SKN pochodziły pocz. ze zbiórki pieniędzy przeprowadzonej przede wszystkim przez środowisko polskiej emigracji.

Łódzki oddział SKN zaangażował komisje zakładowe „S” środowiska akademickiego do przeprowadzania specjalnych zbiórek na rzecz SKN. Aby zapewnić ciągłość finansową w wypłacaniu stypendiów naukowych, ŁSKN zdecydował się zaciągnąć krótkotrwałą pożyczkę od władz Regionu Łódzkiego „S”. Członkowie ŁSKN pisali do swoich zagranicznych ofiarodawców wnikliwe sprawozdania i rozliczenia merytoryczno-finansowe, które wpływały również do Rady Ogólnej SKN w Warszawie. Z przyznawanych przez SKN stypendiów naukowych skorzystały 54 osoby z kilku ośrodków Polski – w dużej mierze byli to doktoranci, ale również docenci i magistranci. W Łodzi przyznano jedno stypendium naukowe dla osoby usuniętej z pracy na Akademii Medycznej. Natomiast dzięki wsparciu finansowemu przez ŁSKN na półroczne stypendium wyjechał w 1987 Witold Waszczykowski, ówczesny asystent w Instytucie Historii UŁ.

Śmierć prof. Jana Lutyńskiego – 15 IV 1988 – oraz wyjazd na półroczne stypendium do USA Stefana Niesiołowskiego wpłynęła na zahamowanie działalności ŁKSN.

10 XI 1986 – 24 V 1988 rozpracowywany przez Wydz. III-1 WUSW w Łodzi w ramach SOS krypt. Zawodowcy.

Ewelina Ślązak

[Łódź, Region Ziemia Łódzka](#)

[Zgłoś błąd](#)